

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2016. gada 21. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 93/13/EEK — Direktīva 2009/22/EK — Patērētāju tiesību aizsardzība — Publiskā reģistrā iekļautu negodīgu līguma noteikumu erga omnes iedarbība — Finansiāla sankcija, kas noteikta komersantam, kurš izmantojis noteikumu, kas atzīts par līdzvērtīgu reģistrā iekļautam noteikumam — Komersants, kas nav piedalījies procedūrā, kuras noslēgumā ir konstatēts noteikuma negodīgums — Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants — Jēdziens “valsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt”

Lieta C-119/15

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšavas Apelācijas tiesa, Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 19. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2015. gada 9. martā, tiesvedībā

Biuro podróży “Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej

pret

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów .

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], tiesneši M. Bergere [*M. Berger*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], E. Levits (referents) un F. Biltšens [*F. Biltgen*],

ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 9. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Biuro podróży “Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej* vārdā – *I. Bryła-Rokicka*, juriskonsulte,
 - *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* vārdā – *D. Sprzączkowska*, juriskonsulte,
 - Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *M. Nowak*, kā arī *M. Kamejsza*, pārstāvji,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *G. Goddin* un *A. Szymtkowska*, kā arī *D. Roussanov*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2016. gada 2. jūnija tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – poļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu un 7. pantu, skatītus kopā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvas 2009/22/EK par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību (OV 2009, L 110, 30. lpp.) 1. un 2. pantu, kā arī LESD 267. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Biuro podróży “Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej* (turpmāk tekstā – “*Biuro Partner*”) un *Prezes Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājs, Polija) par to, ka *Biuro Partner* izmanto tipveida noteikumus, kas iekļauti valsts aizliegto līguma tipveida noteikumu reģistrā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 3. panta 3. punktā ir noteikts:

“[Šīs direktīvas] Pielikumā atrodas indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem.”

- 4 Minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir norādīts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

- 5 Šīs pašas direktīvas 7. pantā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.

2. Šā panta 1. punktā minētie līdzekļi ietver noteikumus, saskaņā ar kuriem personas vai iestādes, kurām atbilstoši valsts tiesībām ir likumīgas intereses patērētāju tiesību aizsardzībā, var saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem iesniegt prasību tiesā vai kompetentās pārvaldes iestādēs, lai panāktu lēmumu par to, vai līguma noteikumi, kas sastādīti vispārējai izmantošanai, ir negodīgi, un lai minētās personas vai iestādes varētu piemērot atbilstošus un efektīvus līdzekļus šo noteikumu ilgstošas izmantošanas novēršanai.

3. Pienācīgi ņemot vērā valstu tiesību aktus, 2. punktā minētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus var atsevišķi vai kopā vērst pret vairākiem pārdevējiem vai piegādātājiem vienā un tajā pašā tautsaimniecības nozarē vai to apvienībām, kuras izmanto vai iesaka izmantot tos pašus vispārējos līguma noteikumus vai līdzīgus noteikumus.”

- 6 Direktīvas 93/13 8. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis var ieviest vai saglabāt stingrākus Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu augstāku patērētāja aizsardzības līmeni.”

- 7 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīvu 2011/83/ES par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.), ir izdarīti grozījumi Direktīvā 93/13, lai noteiktu pienākumu dalībvalstīm informēt Eiropas Komisiju par speciālu valsts tiesību normu pieņemšanu noteiktās jomās.
- 8 Direktīvas 93/13 8.a pantā, kas tajā ir iekļauts ar Direktīvu 2011/83 no 2014. gada 13. jūnija, ir noteikts:
- “1. Ja dalībvalsts pieņem noteikumus saskaņā ar 8. pantu, tā informē Komisiju par to, kā arī par visiem turpmākiem grozījumiem, it īpaši, ja minētie noteikumi:
- [..]
- ietver līguma noteikumu sarakstus, ko uzskata par negodīgiem.
2. Komisija nodrošina, ka 1. punktā minētā informācija ir viegli pieejama patērētājiem un tirgotājiem, *inter alia* īpašā tīmekļa vietnē.
- [..]”
- 9 Direktīvas 2009/22 1. pantā tās piemērošanas joma ir definēta šādi:
- “1. Lai nodrošinātu iekšējā tirgus sekmīgu darbību, šīs direktīvas mērķis ir tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz lietas ierosināšanu par aizliegumu, kas minēts 2. pantā un kā mērķis ir aizsargāt patērētāju kopējās intereses, kuras iekļautas I pielikumā uzskaitītajās direktīvās.
2. Šajā direktīvā pārkāpums nozīmē jebkādu rīcību, kas ir pretrunā I pielikumā uzskaitītajām direktīvām, kā tās transponētas dalībvalstu iekšējā tiesību sistēmā, un kas kaitē 1. punktā minētajām kopējām interesēm.”
- 10 Šīs direktīvas 2. pantā “Lietas ierosināšana par aizliegumu” ir noteikts:
- “1. Dalībvalstis izraugās tiesas vai administratīvas iestādes, kas ir kompetentas pieņemt nolēmumus sakarā ar pieteikumiem/iesniegumiem, kurus iesniegušas tiesīgās iestādes 3. panta nozīmē, lai panāktu:
- a) nolēmumu ar visu pienācīgo lietderību, vajadzības gadījumā ar saīsināto tiesāšanās procedūru pieprasot izbeigt vai aizliegt jebkādus pārkāpumus;
- b) ja vajadzīgs, tādus pasākumus kā nolēmuma publicēšana pilnībā vai daļēji veidā, ko uzskata par atbilstīgu, un/vai korektīva paziņojuma publicēšana nolūkā novērst pārkāpuma seku turpināšanos;
- [..].”
- 11 Direktīva 93/13 ir minēta Direktīvas 2009/22 I pielikuma “Direktīvu saraksts, kas minēts 1. pantā” 5. punktā.

Polijas tiesības Likums par konkurences un patērētāju tiesību aizsardzību

- 12 Atbilstoši 2007. gada 16. februāra *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów* (Likums par konkurences un patērētāju tiesību aizsardzību; *Dz. U.* Nr. 50, 331. sadaļa), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “Likums par konkurences un patērētāju tiesību aizsardzību”), 24. pantam:

“1. Ir aizliegta prakse, kas kaitē patērētāju kolektīvajām interesēm.

2. Prakse, kas kaitē patērētāju kolektīvajām interesēm, ir jebkāda pārdevēja vai piegādātāja [komersanta] prettiesiska rīcība, kas pārkāpj šīs intereses, it īpaši:

- 1) tādu negodīgu tipveida noteikumu izmantošana, kas ir reģistrēti aizliegtu tipveida noteikumu reģistrā, kurš ir norādīts 1964. gada 17. novembra *Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* [(Likums par Civilprocesa kodeksu)] (*Dz. U.* Nr. 43, grozītā 296. sadaļa) 479.⁴⁵ pantā;

[..].”

- 13 Likuma par konkurences un patērētāju tiesību aizsardzību 106. pantā ir noteikts:

“1. Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājs, pieņemot lēmumu, var uzlikt komersantam naudas sodu līdz 10 % no apgrozījuma saimnieciskajā gadā pirms gada, kurā ir uzlikts naudas sods, ja šis komersants, – pat bez nolūka:

[..]

- 4) ir izmantojis praksi, kas kaitē patērētāju kolektīvajām interesēm 24. panta izpratnē.

[..]”

Civilprocesa kodekss

- 14 1964. gada 17. novembra Likuma par Civilprocesa kodeksu, redakcijā, kas bija piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “Civilprocesa kodekss”), 398.¹, 398.³, 398.⁹, 479.⁴², 479.⁴³ un 479.⁴⁵ pantā ir noteikts:

“398.¹ pants

“1. Kasācijas sūdzību par galīgu spriedumu vai rīkojumu par pieteikuma noraidīšanu vai par lietas atstāšanu bez izskatīšanas, ar ko tiek izbeigta tiesvedība, var iesniegt puse, *Prokurator Generalny* [(ģenerālprokurors)], *Rzecznik Praw Obywatelskich* [(pilsoņu tiesībsargs)] vai *Rzecznik Praw Dziecka* [(bērnu tiesībsargs)], ja vien speciālā tiesību normā nav noteikts citādi.

[..]

398.³ pants

“1. Kasācijas sūdzību var iesniegt viena no pusēm, pamatojoties uz šādiem pamatiem:

- 1) materiālo tiesību pārkāpums, tās kļūdaini interpretējot vai nepareizi piemērojot.
2) procesuālo noteikumu pārkāpums, ja pienākumu neizpilde varēja būtiski ietekmēt lietas iznākumu.

[..]

398.⁹ pants

1. *Sąd Najwyższy* [(Augstākā tiesa)] uzskata, ka kasācijas sūdzība ir pieņemama tad, ja:

- 1) lieta ietver būtisku juridisku jautājumu;
- 2) ir jāinterpretē tiesību normas, kas rada nopietnas šaubas vai atšķirības judikatūrā;
- 3) procedūra ir spēkā neesoša vai
- 4) kasācijas sūdzība ir acīmredzami pamatota.

2. *Sąd Najwyższy* [(Augstākā tiesa)] slēgtā tiesas sēdē lemj par kasācijas sūdzības pieņemamību. Tās lēmumam nav vajadzīgs rakstisks pamatojums.

[..]

479.⁴² pants

1. Ja tiesa apmierina prasību, tā sava sprieduma rezolutīvajā daļā atspoguļo par prettiesiskiem atzītu līguma tipveida noteikumu saturu un aizliedz tos izmantot.

[..]

479.⁴³ pants

Galīgais spriedums attiecībā uz trešajām personām ir spēkā no brīža, kad par prettiesisku atzītais līguma tipveida noteikums tiek iekļauts reģistrā, kas minēts 479.⁴⁵ panta 2. punktā.

[..]

479.⁴⁵ pants

1. Galīgā sprieduma, ar kuru apmierināta prasība, kopiju tiesa nosūta Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājam.

2. Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājs, pamatojoties uz 1. punktā minētajiem spriedumiem, veido aizliegto līguma tipveida noteikumu reģistru.

3. 2. punktā minētais reģistrs ir publisks.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 *Biuro Partner* ir Polijas sabiedrība, kas darbojas tūrisma pakalpojumu nozarē.

16 Ar 2011. gada 22. novembra lēmumu Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētājs konstatēja, ka *Biuro Partner* izmanto noteikumus, kas tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem tiem, kuri ir atzīti par prettiesiskiem tiesvedībās pret citiem komersantiem un ir reģistrēti valsts aizliegto līguma tipveida noteikumu reģistrā. Šīs iestādes priekšsēdētājs uzskatīja, ka šie *Biuro Partner* izmantotie noteikumi kaitē patērētāju kolektīvajām interesēm un ir pamats naudas soda noteikšanai PLN 27 127 (apmēram EUR 6400) apmērā.

- 17 *HK Zakład Usługowo Handlowy "Partner" sp. z o.o.*, kuras tiesības pārņēmusi *Biuro Partner*, apstrīdēja šīs sabiedrības izmantoto noteikumu līdzvērtību tiem, kas ir reģistrēti minētajā reģistrā.
- 18 Ar 2013. gada 19. novembra spriedumu *Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Varšavas apgabaltiesa – Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības tiesa, Polija) noraidīja *Biuro Partner* prasību pret minēto Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes priekšsēdētāja lēmumu, tāpat kā pēdējais minētais atzīstot, ka salīdzinātie noteikumi ir līdzvērtīgi.
- 19 Par šo spriedumu *Biuro Partner* iesniedza apelācijas sūdzību *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšavas Apelācijas tiesa, Polija).
- 20 Šī tiesa pauž šaubas par to, kā ir jāinterpretē Direktīvas 93/13 un 2009/22. Šajā ziņā minētā tiesa atsauca uz 2012. gada 26. aprīļa spriedumu *Invitel* (C-472/10, EU:C:2012:242), kurā Tiesa būtībā ir nospriedusi, ka tāda tiesas nolēmuma sekas, ar kuru ir konstatēts par negodīgiem atzītu noteikumu prettiesiskums, var attiekties uz visiem patērētājiem, kuri ir noslēguši līgumu, kas ietver tos pašus noteikumus, ar to pašu komersantu, bet kas nav puses pret šo komersantu vērstajā tiesvedībā. Šīs tiesas šaubas it īpaši attiecas uz jautājumu, vai tas tā ir arī gadījumā, ja runa ir par patērētājiem, kuri noslēguši līgumu, kas ietver tos pašus noteikumus, ar citu komersantu, kurš nav piedalījies tiesvedībā, kuras noslēgumā ir konstatēts attiecīgo noteikumu negodīgums.
- 21 Šādos apstākļos *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšavas Apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- "1) Vai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. pantu, skatītus kopā ar Direktīvas 2009/22 1. un 2. pantu, līguma tipveida noteikumiem, kas atzīti par prettiesiskiem ar galīgu tiesas nolēmumu un reģistrēti aizliegto līguma tipveida noteikumu reģistrā, pēc satura līdzvērtīgu līguma tipveida noteikumu piemērošana tiek uzskatīta par tāda komersanta prettiesisku darbību, kurš nav piedalījies tiesvedībā, kuras noslēgumā ir veikta iekļaušana aizliegto līguma tipveida noteikumu reģistrā, kas atbilstoši valsts tiesību aktiem ir prakse, kura pārkāpj patērētāju kolektīvās intereses un kura ir pamats naudas soda uzlikšanai valsts administratīvajā procedūrā?
- 2) Vai, ievērojot [LESD] 267. panta trešo daļu, otrās instances tiesa, par kuras nolēmumu, kas pieņemts par apelācijas sūdzību, var iesniegt kasācijas sūdzību, kā tas ir paredzēts Polijas Civilprocesa kodeksā, ir tiesa, kuras nolēmumi nav pārsūdzami atbilstoši valsts tiesībām, vai arī šāda tiesa ir *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa), kam ir kompetence izskatīt kasācijas sūdzību?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 22 Uzdotot savu pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. pants, skatīti kopā ar Direktīvas 2009/22 1. un 2. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz uzskatīt tādu tipveida noteikumu izmantošanu, kuru saturs ir identisks to noteikumu saturam, kas ir atzīti par prettiesiskiem ar galīgu tiesas nolēmumu un kas ir reģistrēti valsts šādu noteikumu reģistrā, par prettiesisku darbību, par kuru var sodīt, uzliekot naudas sodu, attiecībā uz komersantu, kas nav bijis puse tiesvedībā, kuras noslēgumā šie noteikumi ir reģistrēti minētajā reģistrā.
- 23 Vispirms jānorāda, ka gan iesniedzējtiesa, gan Komisija rakstveida apsvērumos ir paudušas šaubas par tāda valsts režīma, kāds ir pamatlietā, atbilstību Eiropas Savienības Pamattiesību hartai (turpmāk tekstā – "Harta"), precīzāk, tās 47. pantam, jo komersantam saskaņā ar šo režīmu esot liegta iespēja izteikt argumentus attiecībā uz aplūkojamo tipveida noteikumu negodīguma neesamību un tādējādi liegtas tiesības tikt uzklaustām.

- 24 Šajā ziņā jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kuras ir reglamentētas ar Savienības tiesībām, taču ne ārpus šādām situācijām (spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 19. punkts).
- 25 Šajā lietā no Tiesas rīcībā esošajiem dokumentiem izriet, ka ar pamatlietā aplūkoto valsts režīmu ir transponētas Direktīvas 93/13 un 2009/22. Tādējādi ar finansiālo sankciju, kas, pamatojoties uz šo režīmu, noteikta *Biuro Partner*, ir īstenotas šīs direktīvas. Tomēr Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir jāievēro.
- 26 Tā kā Direktīvās 93/13 un 2009/22 nav tiesību normas, kurās skaidri būtu paredzēta efektīvu tiesību aizsardzības tiesā sistēma komersantam, tās ir jāinterpretē Hartas 47. panta gaismā.
- 27 No minētā izriet, ka, interpretējot Direktīvas 93/13 un 2009/22 Hartas 47. panta gaismā, ir jāņem vērā, ka visām personām, kuru tiesības, kas garantētas ar Savienības tiesībām, var tikt pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tas attiecas ne tikai uz patērētājiem, kas apgalvo, ka tiem ir kaitējis ar komersantu noslēgta līguma negodīgs noteikums, bet arī uz komersantu, kā, piemēram, *Biuro Partner*, kas norāda, ka strīdīgais līguma noteikums nevar tikt uzskatīts par prettiesisku un par to nevar tikt uzlikts naudas sods tādēļ vien, ka līdzvērtīgs noteikums ir reģistrēts valsts aizliegto tipveida noteikumu reģistrā, bet kas nav bijis tās tiesvedības puse, kuras noslēgumā šāds noteikums ir reģistrēts šajā reģistrā.
- 28 Turklāt ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz pieņēmumu, atbilstoši kuram patērētājs salīdzinājumā ar komersantu ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni (spriedums, 2015. gada 29. oktobris, *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Ņemot vērā šādu vājāku situāciju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Tā ir imperatīva norma, kas ir vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot pēdējo minēto vienlīdzību (spriedums, 2015. gada 29. oktobris, *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Turklāt, ievērojot to sabiedrības interešu raksturu un nozīmi, kāda ir šādā vājākā situācijā esošu patērētāju tiesību aizsardzībai, minētās direktīvas 7. panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt adekvātus un efektīvus līdzekļus, lai izbeigtu negodīgu noteikumu izmantošanu komersantu ar patērētājiem noslēgtos līgumos (spriedums, 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco* un *Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Šis mērķis izbeigt nelikumīgu praksi ir izvirzīts arī Direktīvas 2009/22 normās, kas adekvātu procesuālo līdzekļu saistībā ar prasību par noteikuma izmantošanas pārtraukšanu ieviešanas jomā papildina Direktīvā 93/13 norādīto patērētāju tiesību aizsardzību.
- 32 Tiesa ir aicināta atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdoto pirmo jautājumu saistībā ar to, kas atgādināts šī sprieduma iepriekšējos punktos.
- 33 Šajā ziņā jākonstatē, ka no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem un, it īpaši, no Polijas valdības apsvērumiem izriet, ka Polijas tiesībās izmantotie līdzekļi, it īpaši valsts aizliegto tipveida noteikumu reģistra uzturēšana, ir paredzēti, lai labāk pildītu Direktīvās 93/13 un 2009/22 paredzētos patērētāju tiesību aizsardzības pienākumus.
- 34 Iesniedzējtiesa apraksta šo valsts reģistru kā tādu, kam ir trīs mērķi, lai palielinātu aizlieguma izmantot negodīgus līguma noteikumus efektivitāti.

- 35 Vispirms minētā reģistra, kas ir publisks un ar ko līdz ar to var iepazīties visi patērētāji un komersanti, uzdevums ir mazināt to vieglumu, ar kādu citi komersanti, kuri nav tie, kuru rīcība ir izraisījusi šo noteikumu reģistrēšanu attiecīgajā reģistrā, izplata un pavairo par prettiesiskiem atzītiem noteikumiem. Turklāt šis reģistrs veicina Polijas tiesībās paredzētās patērētāju tiesību aizsardzības sistēmas pārskatāmību un tādā veidā no tās izrietošo tiesisko noteiktību. Visbeidzot, minētais reģistrs stiprina valsts tiesu sistēmas pareizu darbību, novēršot tiesvedību skaita par šo citu komersantu izmantotiem līdzvērtīgiem tipveida noteikumiem pieaugumu.
- 36 Runājot par šādu reģistru, pirmkārt, nevar apstrīdēt, ka tā ieviešana atbilst Savienības tiesībām. No Direktīvas 93/13 normām, it īpaši tās 8. panta, izriet, ka dalībvalstis var izveidot to līguma noteikumu sarakstus, kas tiek uzskatīti par negodīgiem. Atbilstoši šīs direktīvas, kas ir grozīta ar Direktīvu 2011/83, kura ir piemērojama pēc 2014. gada 13. jūnija noslēgtiem līgumiem, 8.a pantam dalībvalstīm ir jāinformē Komisija par šādu sarakstu izveidošanu. No šīm tiesību normām izriet, ka šie valsts iestāžu izveidotie saraksti vai reģistri būtībā atbilst interesei aizsargāt patērētāju tiesības atbilstoši Direktīvai 93/13.
- 37 Otrkārt, no Direktīvas 93/13 8. panta izriet, ka ne tikai tāda reģistra ieviešanai, kāds ir Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes izveidotais reģistrs, bet arī šī reģistra uzturēšanai ir jāatbilst šajā direktīvā un – vispārīgāk – Savienības tiesībās noteiktajām prasībām.
- 38 Šajā ziņā jāprecizē, ka minētais reģistrs ir jāuztur pārskatāmi ne tikai patērētāju, bet arī komersantu interesēs. Šī prasība it īpaši nozīmē, ka tas tiek strukturēts skaidri – neatkarīgi no to noteikumu skaita, kas tajā ietverti.
- 39 Turklāt attiecīgajā reģistrā ietvertajiem noteikumiem ir jāatbilst aktualitātes kritērijam, kas prasa, lai šis reģistrs tiktu rūpīgi atjaunināts un lai, ievērojot tiesiskās noteiktības principu, noteikumi, kam tur vairs nav jābūt, nekavējoties tiktu dzēsti.
- 40 Turklāt saskaņā ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu komersantam, kam tiek noteikts naudas sods tādēļ, ka tas ir izmantojis noteikumu, kas ir atzīts par līdzvērtīgu attiecīgajā reģistrā iekļautam noteikumam, it īpaši ir jābūt iespējai celt prasību attiecībā pret šo sankciju. Šīm tiesībām celt prasību ir jāattiecas gan uz tās darbības vērtējumu, kas tiek uzskatīts par prettiesisku, gan uz kompetentās valsts iestādes, šajā gadījumā – Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes, noteiktā soda apmēra vērtējumu.
- 41 Attiecībā uz šo vērtējumu no Tiesā iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka atbilstoši Polijas tiesībām komersantam uzlikts naudas sods ir balstīts uz konstatējumu, ka tā izmantotais strīdīgais noteikums ir līdzvērtīgs par prettiesisku atzītam tipveida noteikumam, kas ir ietverts minētās iestādes turētā reģistrā. Šajā ziņā Polijas sistēmā ir paredzēts, ka komersantam ir tiesības apstrīdēt šo līdzvērtību specializētā tiesā, tas ir, *Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Varšavas apgabaltiesa – Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības tiesa). Šīs tiesas īpašais uzdevums ir kontrolēt tipveida noteikumus un tādā veidā saglabāt judikatūras patērētāju tiesību aizsardzības jomā vienveidību.
- 42 Atbilstoši Tiesas rīcībā esošajai informācijai kompetentās tiesas veiktā pārbaude nav tikai vienkārša formāla pārbaudīto noteikumu salīdzināšana ar attiecīgajā reģistrā ietvertajiem noteikumiem. Tieši pretēji, šajā pārbaudē ir jānovērtē strīdīgo noteikumu saturs, lai noteiktu, vai, ņemot vērā katram gadījumam raksturīgo apstākļu kopumu, šie noteikumi, ievērojot it īpaši to radītās sekas, ir faktiski identiski šajā reģistrā iekļautajiem noteikumiem.
- 43 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, kuru pareizība ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, nevar tikt apgalvots, ka valsts tiesiskajā regulējumā, kāds ir aplūkots pamatlietā, nebūtu ievērotas komersanta tiesības uz aizstāvību vai efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips.

- 44 Attiecībā uz uzliktā naudas soda apmēru, ko ir noteikusi Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestāde, jāatgādina, ka atbilstoši Direktīvas 93/13 7. panta 1. punktam dalībvalstīm ir jānodrošina, ka pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai izbeigtu negodīgu noteikumu izmantošanu komersanta ar patērētājiem noslēgtos līgumos.
- 45 Ja šajā ziņā jākonstatē, ka naudas soda noteikšana tādēļ, ka ir izmantots par negodīgu uzskatīts noteikums, neapšaubāmi, ir līdzeklis, kas ir vērstas uz šādas izmantošanas izbeigšanu, šim līdzeklim tomēr ir jāatbilst samērīguma principam. Tādējādi dalībvalstīm ikvienam komersantam, kas apgalvo, ka tam uzliktais naudas sods neatbilst šim Savienības tiesību vispārējam principam, ir jānodrošina tiesības celt prasību, lai apstrīdētu šī naudas soda apmēru.
- 46 Pamatlietā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai aplūkotajā Polijas valsts sistēmā komersantam, kam Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības iestāde ir uzlikusi naudas sodu, ir piešķirtas tiesības celt prasību, lai apstrīdētu šī naudas soda apmēru, atsaucoties uz samērīguma principa neievērošanu.
- 47 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. pants, skatīti kopā ar Direktīvas 2009/22 1. un 2. pantu, kā arī Hartas 47. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neliedz tādu tipveida noteikumu izmantošanu, kuru saturs ir identisks to noteikumu saturam, kas ir atzīti par prettiesiskiem ar galīgu tiesas nolēmumu un ir reģistrēti valsts aizliegto tipveida noteikumu reģistrā, attiecībā uz komersantu, kas nav bijis puse tiesvedībā, kuras noslēgumā šie noteikumi ir reģistrēti minētajā reģistrā, uzskatīt par prettiesisku darbību – ar nosacījumu, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ka šim komersantam ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā gan pret lēmumu, ar kuru ir atzīta salīdzināto noteikumu līdzvērtība, par jautājumu, vai, ņemot vērā katram gadījumam raksturīgo apstākļu kopumu, šie noteikumi ir faktiski identiski, ņemot vērā it īpaši patērētājiem radītās nelabvēlīgās sekas, gan pret lēmumu, kurā vajadzības gadījumā ir noteikts uzliktā naudas soda apmērs.

Par otro jautājumu

- 48 Otrais jautājums ir par to, vai iesniedzējtiesa ir uzskatāma par "tiesu, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt" LESD 267. panta trešās daļas izpratnē.
- 49 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka šis jautājums ir uzdots, ievērojot, ka valsts līmenī kasācijas sūdzības kvalificēšana par prasību LESD 267. panta trešās daļas izpratnē ir strīdīga.
- 50 Šādos apstākļos iesniedzējtiesa norāda, ka jebkurš Savienības tiesību pārkāpums tiek uzskatīts par kasācijas pamatu Civilprocesa kodeksa 398.³ panta 1. punkta izpratnē. Atsaucoties uz Tiesas judikatūru, šī tiesa ir secinājusi, ka tā nav viena no LESD 267. panta trešajā daļā norādītajām tiesām, jo tās nolēmumi saskaņā ar valsts tiesību aktiem var tikt pārsūdzēti.
- 51 Šajā ziņā ir jānorāda, kā ir norādījusi gan Polijas valdība, gan Komisija, ka Tiesai lietās, kuras raksturo valsts tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmas, kas ir salīdzināmas ar to, kas ir aplūkota pamatlietā, ir bijusi iespēja interpretēt jēdzienu "valsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt".
- 52 Savos spriedumos Tiesa ir norādījusi, ka valsts apelācijas tiesas lēmumi, kurus puses var pārsūdzēt augstākajā tiesā, nav tādas "valsts tiesas" lēmumi, "kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt" LESD 267. panta izpratnē. Apstākļi, ka šādu pārsūdzību izskatīšanai pēc būtības ir paredzēts nosacījums par iepriekšēju Augstākās tiesas deklarāciju par pieņemamību, neatņem pusēm tiesību aizsardzības līdzekli (spriedums, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 53 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka tas vēl jo vairāk attiecas uz procesuālo sistēmu, kurā ir vienīgi noteikti ierobežojumi attiecībā it īpaši uz to, kādi pamati var tikt izvirzīti šādā tiesā, kuri ir jāuzskata par likuma pārkāpumu (spriedums, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, 77. punkts).
- 54 Ņemot vērā šo judikatūru par valsts tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmām, kas salīdzināmas ar pamatlietā aplūkoto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka LESD 267. panta trešā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, par kuras nolēmumiem, kas pieņemti tādā lietā, kāda ir pamatlieta, var tikt iesniegta kasācijas sūdzība, nevar tikt uzskatīta par "tiesu, kuras nolēmumi nav pārsūdzami atbilstoši valsts tiesībām".

Par tiesāšanās izdevumiem

- 55 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvā 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju ligumos 6. panta 1. punkts un 7. pants, skatīti kopā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvas 2009/22/EK par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību 1. un 2. pantu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neliedz tādu tipveida noteikumu izmantošanu, kuru saturs ir identisks to noteikumu saturam, kas ir atzīti par prettiesiskiem ar galīgu tiesas nolēmumu un ir reģistrēti valsts aizliegto tipveida noteikumu reģistrā, attiecībā uz komersantu, kas nav bijis puse tiesvedībā, kuras noslēgumā šie noteikumi ir reģistrēti minētajā reģistrā, uzskatīt par prettiesisku darbību – ar nosacījumu, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ka šim komersantam ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā gan pret lēmumu, ar kuru ir atzīta salīdzināto noteikumu līdzvērtība, par jautājumu, vai, ņemot vērā katram gadījumam raksturīgo apstākļu kopumu, šie noteikumi ir faktiski identiski, ņemot vērā it īpaši patērētājiem radītās nelabvēlīgās sekas, gan pret lēmumu, kurā vajadzības gadījumā ir noteikts uzliktā naudas soda apmērs;**
- 2) **LESD 267. panta trešā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda tiesa kā iesniedzējtiesa, par kuras nolēmumiem, kas pieņemti tādā lietā, kāda ir pamatlieta, var tikt iesniegta kasācijas sūdzība, nevar tikt uzskatīta par "tiesu, kuras nolēmumi nav pārsūdzami atbilstoši valsts tiesībām".**

[Paraksti]